

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРАКТИКУМ З СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
РОБОТИ”
(для бакалаврів, магістрів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри соціальної психології та педагогіки
О. В. Барановською

Затверджено на засіданні кафедри соціальної психології
та педагогіки (протокол № 7 від 25.04.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Барановська О. В. Навчальна програма дисципліни “Практикум з соціально-педагогічної роботи” (для бакалаврів, магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Практикум з соціально-педагогічної роботи”, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основне завдання соціальної педагогіки — формування у молодій людини активної життєвої позиції, здатності до активної творчості, умінь працювати з різними групами людей, толерантної поведінки, прагнення до самовдосконалення і вдосконалення оточуючого середовища. Насущною суспільною, загальнолюдською потребою стає гуманістична соціалізація особистості.

Реформування суспільства, розгортання нових і модернізація традиційних форм соціального життя, загострення соціальної напруженості в умовах політичної нестабільності і економічної кризи зробили за останні десятиліття особливо актуальним питання про роль і значення соціальної роботи, її методологію і технології в системі соціальних інститутів і відносин. Масштабні структурні зміни в економіці, викликані новими економічними реаліями і технологіями, індивідуалізація способу життя і плюралізація ціннісних систем роблять соціальну роботу в житті сучасного суспільства стабілізуючим чинником, що сприяє підтримці суспільної рівноваги, підвищенню добробуту. І хоча в Україні соціальна робота як професійна діяльність (у її сучасному розумінні) має недавню історію, в країні накопичений достатньо великий досвід реалізації соціальних, психолого-педагогічних, реабілітаційних програм допомоги різним категоріям громадян. У останнє десятиліття інтенсивно розвиваються вітчизняна теорія і практика соціальної роботи, що спирається як на зарубіжні концепції і технології, так і на багаті традиції соціальної і педагогічної думки в нашій країні.

У зв'язку із зазначеними трансформаціями *метою вивчення дисципліни “Практикум з соціально-педагогічної роботи” є:*

- забезпечення успішного засвоєння студентами професійних принципів соціального педагога, його етичного кодексу;
- ознайомлення з особливостями практичної роботи з різними групами населення;
- набуття практичних навичок роботи за допомогою тренінгів тощо.

Навчальна дисципліна передбачає формування умінь застосовувати на практиці основні форми і методи соціальної роботи.

Основні завдання курсу:

- формування у студентів теоретичних уявлень про соціальну роботу як професійну практичну діяльність і галузь гуманітарного пізнання, її принципи і основні категорії;
- формування цілісного уявлення про чинники і закономірності соціальної життєдіяльності людини; розкриття специфіки соціальної роботи та її гуманістичної спрямованості;
- формування у студентів початкових знань і умінь у сфері соціальної роботи;
- формування початкових практичних навичок з основних напрямів соціальної роботи за допомогою тренінгів.

Пропонований для вивчення матеріал містить:

- аналіз основних понять і категорій соціальної роботи;
- складові, цілі, засоби і функції професійної діяльності соціального працівника;
- визначення поняття “професійна компетентність”, його складові.
- аналіз основних принципів і методів організації взаємодії в процесі соціальної роботи;
- тренінги, практикуми, тести, проблеми для дискусій та рольові ігри з основних питань практичної роботи.

За підсумками вивчення курсу студент повинен знати: основні поняття і категорії соціальної роботи; принципи професійної діяльності соціальних працівників; теоретичні підходи до організації соціального втручання; особливості організації взаємодії в процесі соціальної роботи; етичні норми і цінності, що лежать в основі соціальної роботи як професійної діяльності.

Студент повинен оволодіти уміннями: проводити науково обґрунтований аналіз чинників соціальної дезадаптації людини; виявляти і систематизувати причини порушень у соціальному функціонуванні індивідів і груп; адекватно визначати межі професійної компетенції педагогів, психологів і соціальних працівників при наданні соціальної допомоги; використовувати методи педагогіки і психології для проведення досліджень у сфері соціальної роботи; визначати стратегію, шляхи взаємодії і співпраці з клієнтом соціальної допомоги, його соціальним оточенням і органами соціального захисту.

Для проведення тренінгів та практикумів студент повинен знати: типи та види тренінгових груп; принципи та правила роботи тренінгової групи; динаміку групового процесу; основні тренерські ролі;

вимоги до організації та проведення тренінгів; основні дидактичні засоби оволодіння уміннями та навичками.

Уміти: розвивати саморозуміння та розуміння іншої людини; чуттєве розуміння міжособистісної взаємодії, ряду навичок поведінки; встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; розширювати усвідомлення, інтеграцію протилежностей; посилювати увагу до почуттів; відповідати за себе, долати опір; проводити структурний аналіз особистості; аналіз трансакцій, ігор, життєвих сценаріїв; побудувати психодраматичну ситуацію, що складається з розминки, дії та інтеграції.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПРАКТИКУМ З СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Теоретичні питання соціальної роботи як професійної діяльності
1	Основні поняття і категорії соціальної роботи
2	Соціальна робота як професійна діяльність
3	Стратегії втручання у соціальній роботі
4	Система соціальної допомоги в Україні
5	Мета і функції, зміст і види соціальної роботи
6	Цінності і етика соціальної роботи
7	Професійні знання, уміння та навички соціальної роботи
8	Основні характеристики взаємодії в соціальній роботі
9	Когнітивні і емоційні компоненти взаємодії в соціальній роботі
	Змістовий модуль II. Соціальна робота як сфера практичної діяльності
10	Види та напрями соціальної роботи
11	Загальна характеристика методів соціальної роботи

1	2
12	Індивідуальна соціальна робота
13	Соціальна робота з групою
14	Соціальна робота в общині
15	Технологія роботи з різними категоріями клієнтів
Разом годин: 270	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПРАКТИКУМ З СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ”

Змістовий модуль I. Теоретичні питання соціальної роботи як професійної діяльності

Тема 1. Основні поняття і категорії соціальної роботи

Соціальна робота в системі соціальних відносин і соціального пізнання. Соціальна робота в Україні та світі. Сутність поняття “соціальна робота”.

Основні поняття і категорії соціальної роботи: соціальний добробут, соціальна допомога, соціальний захист, соціальне управління.

Під соціальним захистом можна розуміти систему заходів, здійснюваних суспільством і його різними структурами, щодо забезпечення гарантованих мінімально достатніх умов життя, підтримки життєзабезпечення і діяльного існування людини. Соціальна допомога — це система таких соціальних заходів, як сприяння, підтримка і послуги, що надаються окремим особам або групам населення соціальними службами для подолання або пом’якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу і повноцінної життєдіяльності, адаптації в суспільстві. Соціальне управління є одним з видів управління в суспільстві, функції якого полягають у регулюванні соціального становища всіх учасників суспільного життя, в забезпеченні їх розвитку як суб’єктів суспільних відносин.

Література: основна [1; 2; 18; 20–22];
додаткова [3; 5–7; 9]

Тема 2. Соціальна робота як професійна діяльність

Структура професійної діяльності соціального працівника. Мета, засоби і функції професійної діяльності. Професійна компетентність. Кваліфікаційні рівні і характеристики соціальної роботи як професійної діяльності.

Соціальна робота — це професійна діяльність, що полягає в наданні допомоги окремим людям, групам і общинам з метою посилення або відновлення їх здатності до соціального функціонування, а також у створенні умов, що сприяють досягненню цієї мети суспільстві.

Професійна діяльність у сфері соціальної роботи передбачає застосування професійних цінностей, принципів, методів і умінь для наступних цілей:

- засвоєння і практичного втілення етичного кодексу соціального працівника;
- консультування і психотерапевтичної роботи: індивідуальної, групової, сімейної, громадської роботи в общині;
- надання допомоги групам або різним співтовариствам для поліпшення діяльності соціальних служб;
- забезпечення сприяння для отримання матеріальної допомоги;
- участі у відповідному законотворчому процесі.

Література: основна [3; 6; 7; 9; 11; 13; 19; 23];
додаткова [2–4; 7; 9]

Тема 3. Стратегії втручання у соціальній роботі

Логіка взаємодії процесу соціального втручання. Модель побудови процесу соціального втручання: діагностична і гуманістична модель. Стратегії втручання (інтервенції) у соціальній роботі.

Стратегію втручання застосовують, коли клієнт не дає згоди для надання допомоги, неспроможний самостійно вирішувати свою проблему. Під стратегією втручання розуміють загальні підходи до процесу надання допомоги, які були виділені під час вивчення завдань, що їх виконують соціальні працівники у своїй щоденній діяльності.

Усі стратегії втручання мають на меті:

- 1) допомогти індивідам змінити своє життя;
- 2) допомогти поліпшити середовище, в якому функціонують люди.

Стратегії втручання поділяють на три типи:

- 1) пряме втручання, тобто безпосереднє надання послуг тим, хто їх потребує (догляд, ведення випадку чи соціально-психологічне консультування, навчання чи наставництво, зміна поведінки);
- 2) втручання, спрямоване на зміну системи, тобто дії щодо створення, підтримання або зміни тих інституцій, у яких надають послуги клієнтам (планування, адміністрування, збирання даних та управління, оцінювання/дослідження);
- 3) комбіноване або проміжне втручання, тобто таке, в якому використовують елементи і першого, і другого типу втручання (сприяння/фасилітація роботі групи, вулична робота, мобілізація, представництво і захист інтересів, консультування, допомога іншим фахівцям).

Література: основна [1; 2; 6; 9; 10; 17; 18; 21; 22];
додаткова [3; 4; 6; 8; 9]

Тема 4. Система соціальної допомоги в Україні

Соціальна робота у сфері обслуговування населення. Система законодавчих актів про соціальне обслуговування і забезпечення. Принципи, функції, види і форми соціального обслуговування. Система організацій і установ, що виконують функції соціального обслуговування.

У цій темі розглядаються напрями соціальної політики в Україні, державна соціальна політика як організаційна основа соціального захисту населення, взаємодія державних і недержавних організацій, федеральних і місцевих соціальних програм у здійсненні соціальної політики.

Література: основна [5–7]

Тема 5. Мета і функції, зміст і види соціальної роботи

Система цільових орієнтацій соціальної роботи. Загальні професійні функції соціальних працівників. Зміст соціальної роботи. Види соціальної роботи.

Для соціальної роботи базовою метою є:

- 1) сприяти максимальному розвитку здібностей і потенціалу людей;
- 2) пов'язувати людей із соціальними структурами, організаціями і установами, які можуть надати необхідні для повноцінної життєдіяльності послуги або ресурси;

3) сприяти ефективній і гуманізованій діяльності тих соціальних організацій і установ, які забезпечують людей необхідними ресурсами і послугами;

4) визначати і вдосконалювати соціальну політику.

Функціями соціальної роботи є:

- забезпечення адекватних стандартів існування, здоров'я і добробуту різних категорій громадян;
- сприяння оптимальному функціонуванню людей у межах соціально визначених ролей і статусів;
- підтримка і вдосконалення встановленого соціального порядку і інституційної структури суспільства.

Література: основна [2; 6; 12; 14; 17; 18; 20; 22];
додаткова [3; 7; 9]

Тема 6. Цінності і етика соціальної роботи

Ціннісна позиція соціального працівника. Роль і значення ціннісних орієнтацій у професійній діяльності. Етична природа ціннісних орієнтацій соціальної роботи. Етичний кодекс соціального працівника. Базові професійні цінності.

Ключові для соціальної роботи поняття — “добробут”, “соціальне функціонування” — мають ціннісно-нормативний підтекст передбачаючи життєдіяльність у суспільстві за його нормами і цінностями.

Найважливішою характеристикою соціальної роботи є її гуманістична спрямованість. Пріоритет тут мають цінності пошани особи, її автономії і особистої гідності, віра в можливість самореалізації особи, безперервність розвитку, цілісність і усвідомленість людського досвіду. З іншого боку — соціальна відповідальність, соціальна справедливість і рівність. Під гуманістичною спрямованістю розуміємо затвердження права особи на вільне волевиявлення і етичний вибір життєвого шляху.

Кодекс етики соціальної роботи визначає систему ціннісних регуляторів і орієнтацій соціального працівника. Згідно цього, кваліфікований соціальний працівник повинен визнавати:

- цінність і гідність особистості;
- право клієнта на пошану, автономність і конфіденційність;
- індивідуальне право вибору;
- право захисту, для тих, кого ображають, експлуатують, над ким чинять насильство.

Література: основна [9; 11; 13];
додаткова [2; 4; 8]

Тема 7. Професійні знання, уміння та навички соціальної роботи

Система професійних знань у соціальній роботі. Комплексний характер професійних знань. Зміст і рівні професійних знань. Професійні уміння соціальних працівників. Професійні навички соціальних працівників.

На відміну від базових наукових дисциплін, соціальна робота як професія прагне до використання знань, а не до знання заради знання. Основний обсяг знань у соціальній роботі запозичений з різних галузей фундаментальної і прикладної науки. Особливість соціальної роботи — це особливий характер дій або практичної діяльності, що визначається цілями і ціннісними установками професії.

Соціальний працівник повинен мати певний обсяг знань та умінь, володіти певною системою навичок.

Практикуми, спрямовані на перевірку знань, умінь та навичок, необхідних для соціальної роботи.

Література: основна [2; 3; 6; 9; 14; 17; 18; 20; 22; 23];
додаткова [3; 5–7; 9]

Тема 8. Основні характеристики взаємодії в соціальній роботі

Категорія взаємодії в соціальних науках, педагогіці і психології. Сутнісні характеристики соціальної взаємодії. Суб'єкт — суб'єктна взаємодія. Клієнт соціальної роботи. Клієнтські системи. Зміст взаємодії соціального працівника і клієнта.

Соціальна взаємодія — це систематичне стійке виконання дій, спрямованих на те, щоб викликати у відповідь реакцію з боку партнера і на самого партнера, причому викликана реакція викликає реакцію того, що впливає.

Взаємодія в соціальній роботі визначається:

- 1) цілепокладанням у процесі соціальної роботи;
- 2) способами взаємної орієнтації, тобто тих аспектів професійної взаємодії в соціальній роботі, які пов'язані зі встановленням контакту і узгодженням сумісних дій;
- 3) нормативною функціонально-ролевою регуляцією взаємодії.

Література: основна [6; 12; 17; 20–23];
додаткова [3; 4; 8]

Тема 9. Когнітивні і емоційні компоненти взаємодії в соціальній роботі

Психологічна структура взаємодії в соціальній роботі. Когнітивні компоненти взаємодії соціального працівника і клієнта: постановка проблеми, раціональне обговорення, стратегії ухвалення рішень. Емоційні компоненти взаємодії: емпатія, конгруентність, ухвалення клієнта.

У дослідженнях соціальної взаємодії і соціальних установок виділяють три складових компонента: поведінковий, афектний (емоційний), когнітивний. У соціальній роботі когнітивні і афектні складові процесу виступають умовами ефективної поведінкової взаємодії.

Як емоційний компонент визначають: безумовне ухвалення і щире зацікавлення допомогти клієнту, емпатію, достовірність відчуттів і їх конгруентність поведінки з боку соціального працівника.

Когнітивна структура взаємодії в соціальній роботі пов'язана з уточненням взаємних очікувань і установок, раціональним обговоренням і аналізом різних аспектів проблеми, ухваленням рішення щодо напрямку і змісту дій соціального працівника і клієнта.

Література: основна [6; 12; 17; 20–23];
додаткова [3; 4; 8]

Змістовий модуль II. Соціальна робота як сфера практичної діяльності

Тема 10. Види та напрями соціальної роботи

Основні види соціальної роботи.

Напрями соціальної роботи:

- стратегічні напрями подолання бідності;
- збільшення доходів від трудової діяльності;
- соціальне страхування як спосіб захисту особи від втрат доходу;
- запровадження консолідованої системи адресної соціальної допомоги та соціальних послуг;
- соціальна підтримка осіб з обмеженими фізичними можливостями;
- соціальна підтримка сімей з дітьми та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- поліпшення житлових умов соціально вразливих верств населення;
- моніторинг реалізації стратегічних напрямів подолання бідності.

Література: основна [1; 2; 6; 12; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–7; 9]

Тема 11. Загальна характеристика методів соціальної роботи

Поняття методу в науці і практиці. Дискусія про методи соціальної роботи. Класифікація методів соціальної роботи. Прямі і непрямі методи соціальної роботи. Характеристика і зміст методичних спеціалізацій у соціальній роботі.

У сучасній літературі проблема методу соціальної роботи не має дотепер чіткого і однозначного трактування. Традиційно це поняття охоплює індивідуальну соціальну роботу, групову соціальну роботу і організацію общини.

Інший підхід до визначення методу соціальної роботи дозволив виокремити прямі і непрямі методи діяльності. Прямі методи — це допомога індивідам, сім'ям, групам у вирішенні безпосередніх проблем. Непрямі методи — це діяльність з довгостроковою метою, спрямованою на стимулювання соціальних змін.

Література: основна [1–3; 6; 9; 10; 12; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–7; 9]

Тема 12. Індивідуальна соціальна робота

Зміст і принципи індивідуальної соціальної роботи. Психоаналітичний підхід. Психосоціальний підхід. Функціональний підхід. Підхід, що зосереджується на вирішенні проблеми. Поведінковий підхід. Огляд інших моделей соціальної роботи.

Індивідуальна соціальна робота — це один з методів (рівнів) соціальної роботи, вид практики, який використовується соціальними працівниками для допомоги індивідам і сім'ям у вирішенні психологічних, міжособистісних, соціоекономічних проблем шляхом особистої взаємодії з ними. Історично цей напрям роботи оформився раніше за інші. Його теоретичною підставою спочатку і тривалий час була психоаналітична теорія. Дотепер у рамках індивідуальної соціальної роботи існує велика кількість концептуальних моделей і підходів:

психоаналітичні, психосоціальні, функціональні, орієнтовані на вирішення проблеми, особистісно орієнтовані, системно-орієнтовані, екзистенціальні тощо.

Тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для індивідуальної роботи.

Література: основна [1; 2; 6; 9; 10; 12; 14; 15; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–9]

Тема 13. Соціальна робота з групою

Зміст і види соціальної роботи з групою. Цілі соціальної роботи з групою. Моделі соціальної роботи з групою: модель соціальних цілей, коректувальна модель, взаємодоповнювальна модель. Організаційний підхід у груповій соціальній роботі.

Соціальна робота з групою — це метод (рівень) соціальної роботи, який допомагає індивідам поліпшити їх соціальне функціонування через цілеспрямовану організацію групового досвіду і допомагає ефективніше справлятися з індивідуальними, груповими або соціальними проблемами. Діяльність соціального працівника з групою може переслідувати різні цілі. Групова робота може ініціюватися як психологічна і педагогічна реабілітація або корекція учасників групи, їх навчання або соціалізація у межах групової діяльності. Але переважно соціальний працівник вирішує завдання, пов'язані з організацією зовнішньої активності групи в соціальному середовищі.

Тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для групової роботи.

Література: основна [1; 2; 6; 9; 10; 12; 14; 15; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–9]

Тема 14. Соціальна робота в общині

Історія становлення соціальної роботи в общині. Мета соціальної роботи в общині. Роль локальних общин у житті суспільства. Моделі соціальної роботи в общині: розвиток співтовариств, соціальне планування, соціальні акції.

Община в контексті соціальної роботи — це порівняно невелика спільність людей, які проживають на одній географічно обмеженій території і мають загальні інтереси і культуру.

Соціальна робота в общині є цілеспрямованим процесом взаємодії соціального працівника з представниками різних суспільних груп і

організацій на місцевому, регіональному або загальнонаціональному рівні.

Мета соціальної роботи в общині:

- розвиток соціальних зв'язків і організація взаємодопомоги в місцевих територіальних співтовариствах;
- розробка, впровадження і оцінка ефективності різних соціальних програм і планів діяльності основних інститутів общини, пов'язаних з питаннями соціального благополуччя населення;
- захист цивільних прав груп населення і надання інформаційної і організаційної підтримки різним ініціативам у сфері соціального добробуту.

Тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для роботи в общині.

Література: основна [1; 2; 6; 9; 10; 12; 14; 15; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–9]

Тема 15. Технологія роботи з різними категоріями клієнтів

Категорії клієнтів. Мета соціальної роботи з різними категоріями клієнтів. Взаємодоповнення різних форм та методів роботи з клієнтами. Документація у роботі з клієнтами. Індивідуальний підхід у роботі. Групові форми роботи. Соціальна робота з молоддю. Соціальна робота з сім'ями. Соціальна робота з дітьми, які зазнали насилля. Соціальна робота з людьми, які мають функціональні обмеження. Соціальна робота з дезадаптивними дітьми. Соціальна робота з обдарованими дітьми. Соціальна робота з клієнтами зрілого віку.

Поняття вікових та індивідуальних особливостей людей. Поняття акцентуації характеру. Тестові методики виявлення характерологічних особливостей та особливостей темпераменту людей. Виявлення здібностей. Тести Айзенка, Люшера. Виявлення різних якостей людини за допомогою тестів. Тестування людей з девіантною поведінкою. Характеристика життєвих сценаріїв людини.

Тренінги та практикуми з різних напрямів роботи.

Література: основна [1; 2; 6; 9; 10; 12; 14; 15; 17; 20–23];
додаткова [3; 5–9]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Визначте місце соціальної роботи в системі соціальних відносин і соціального пізнання.
2. Розкажіть про соціальну роботу в Україні.
3. Розкажіть про соціальну роботу у світі.
4. Розкрийте сутність поняття “соціальна робота”.
5. Розкрийте зміст поняття “соціальний добробут”.
6. Розкрийте зміст поняття “соціальна допомога”.
7. Розкрийте зміст поняття “соціальний захист”.
8. Розкрийте зміст поняття “соціальне управління”.
9. Які чинники становлення соціальної роботи як галузі знання?
10. Розкрийте структуру професійної діяльності соціального працівника.
11. Як мета засоби і функції професійної діяльності?
12. Розкрийте поняття “професійна компетентність”.
13. Наведіть кваліфікаційні рівні і характеристики соціальної роботи як професійної діяльності.
14. Розкрийте логіку взаємодії процесу соціального втручання.
15. Розкажіть про існуючі моделі побудови процесу соціального втручання.
16. Розкрийте стратегії втручання у соціальній роботі.
17. Розкажіть про систему соціальної допомоги в Україні.
18. Розкрийте принципи, функції, види і форми соціального обслуговування.
19. Охарактеризуйте діяльність системи організацій і установ, що виконують функції соціального обслуговування.
20. Охарактеризуйте мету і функції соціальної роботи.
21. Охарактеризуйте змістовний аспект соціальної роботи.
22. Розкрийте роль і значення ціннісних орієнтацій у професійній діяльності.
23. Розкрийте етичний кодекс соціального працівника.
24. Охарактеризуйте поняття цінність і гідність особистості.
25. Розкажіть про право клієнта на пошану, автономність і конфіденційність.
26. Розкрийте індивідуальне право вибору особистості.
27. Розкажіть про право захисту, для тих, кого ображають, експлуатують, над ким чинять насильство.

28. Охарактеризуйте систему професійних знань у соціальній роботі.
29. Доведіть комплексний характер професійних знань.
30. Розкрийте зміст і рівні професійних знань соціальних працівників.
31. Охарактеризуйте професійні уміння соціальних працівників.
32. Охарактеризуйте професійні навички соціальних працівників.
33. Розкрийте поняття “соціальна взаємодія”, охарактеризуйте її особливості.
34. Розкрийте зміст взаємодії соціального працівника і клієнта.
35. Охарактеризуйте сутнісні характеристики соціальної взаємодії.
36. Розкрийте поняття “клієнт соціальної роботи”, “клієнтські системи”.
37. Охарактеризуйте психологічну структуру взаємодії в соціальній роботі.
38. Розкрийте когнітивні компоненти взаємодії в соціальній роботі.
39. Розкрийте емоційні компоненти взаємодії в соціальній роботі.
40. Визначте основні види соціальної роботи.
41. Визначте основні напрями соціальної роботи.
42. Охарактеризуйте стратегічні напрями подолання бідності.
43. Розкажіть про соціальне страхування як спосіб захисту особи від втрат доходу.
44. Розкажіть про державну стратегію соціальної підтримки осіб з обмеженими фізичними можливостями.
45. Розкажіть про державну стратегію соціальної підтримки сімей з дітьми та дітей, позбавлених батьківського піклування.
46. Розкажіть про державну стратегію соціальної підтримки щодо поліпшення житлових умов соціально вразливих верств населення.
47. Розкрийте поняття методу в науці і практиці.
48. Які основні класифікації методів соціальної роботи?
49. Розкажіть про прямі і непрямі методи соціальної роботи.
50. Розкрийте зміст і принципи індивідуальної соціальної роботи.
51. Зробіть огляд різних моделей індивідуальної соціальної роботи.
52. Охарактеризуйте тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для індивідуальної роботи.
53. Розкрийте зміст і види соціальної роботи з групою.
54. З’ясуйте мету соціальної роботи з групою.

55. Охарактеризуйте моделі соціальної роботи з групою: модель соціальних цілей, коректувальна модель, взаємодоповнювальна модель.
56. Розкрийте поняття організаційного підходу в груповій соціальній роботі.
57. Охарактеризуйте тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для групової роботи.
58. Основні етапи становлення соціальної роботи в общині.
59. Розкрийте цілі соціальної роботи в общині.
60. Охарактеризуйте основні моделі соціальної роботи в общині: розвиток співтовариств, соціальне планування, соціальні акції.
61. Розкажіть про роль локальних общин у житті суспільства.
62. Охарактеризуйте тренінги, спрямовані на розвиток різних якостей, необхідних для роботи в общині.
63. Розкажіть про основні категорії клієнтів.
64. Розкрийте мету соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.
65. Розкажіть про документацію у роботі з клієнтами.
66. Значення індивідуального підходу у роботі.
67. Розкажіть про соціальну роботу з молоддю.
68. Охарактеризуйте існуючі програми розвитку молоді і сім'ї.
69. Розкажіть про соціальну роботу з сім'ями.
70. Розкажіть про особливості соціальної роботи з дітьми, які зазнали насилля.
71. Розкажіть про особливості соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження.
72. Розкажіть про особливості соціальної роботи з дезадаптивними дітьми.
73. Розкажіть про особливості соціальної роботи з обдарованими дітьми.
74. Охарактеризуйте існуючі програми розвитку обдарованих дітей.
75. Розкрийте поняття вікових та індивідуальних особливостей людей.
76. Охарактеризуйте основні вікові періоди розвитку людини.
77. Охарактеризуйте вікові особливості дітей дошкільного віку.
78. Охарактеризуйте вікові особливості дітей молодшого шкільного віку.
79. Охарактеризуйте вікові особливості підлітків.
80. Охарактеризуйте вікові особливості юнацтва.

81. Розкажіть про вікову періодизацію дорослої людини.
82. Розкажіть про особливості соціальної роботи з клієнтами зрілого віку.
83. Коротко охарактеризуйте основні тестові методики виявлення характерологічних особливостей та особливостей темпераменту людей.
84. Розкажіть про методики виявлення здібностей людини.
85. Розкажіть про методики виявлення характерологічних особливостей людини.
86. Розкажіть про методики тестування людей з девіантною поведінкою.
87. Розкажіть про методики виявлення різних якостей людини за допомогою тестів.
88. Дайте характеристику життєвих сценаріїв людини.
89. Поясніть переваги і недоліки тестування людей на різних етапах їх життя.
90. Які обмеження застосування тестування можуть існувати у соціальній роботі?

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Історія розвитку соціальної роботи.
2. Розвиток соціальної роботи в Україні.
3. Розвиток соціальної роботи за рубежом.
4. Соціальна педагогіка і соціальна робота.
5. Теоретичне та практичне значення соціальної роботи в житті сучасного суспільства.
6. Сучасні проблеми соціального виховання.
7. Методологічні підходи до розуміння цілісного процесу соціалізації, виховання і розвитку особистості.
8. Професійна компетентність соціального педагога.
9. Основні стратегії втручання у соціальній роботі, їх характеристика.
10. Система соціальної допомоги в Україні.
11. Мета і функції соціальної роботи, її зміст.
12. Етичний кодекс соціального працівника, його важливість у сучасному суспільстві.
13. Особливості взаємодії у соціальній роботі.
14. Когнітивні компоненти взаємодії в соціальній роботі.

15. Емоційні компоненти взаємодії в соціальній роботі.
16. Основні види та напрями соціальної роботи.
17. Поняття методу в науці і практиці, основні класифікації методів соціальної роботи.
18. Особливості методів соціальної роботи
19. Зміст і принципи індивідуальної соціальної роботи.
20. Особливості різних моделей соціальної роботи.
21. Мета, зміст і види соціальної роботи з групою.
22. Характеристика основних моделей соціальної роботи з групою.
23. Основні етапи становлення соціальної роботи в общині.
24. Основні цілі соціальної роботи в общині.
25. Соціальна робота з молоддю.
26. Соціальна робота з сім'ями.
27. Соціальна робота з дітьми, які зазнали насилля.
28. Соціальна робота з людьми, що мають функціональні обмеження.
29. Соціальна робота з дезадаптивними дітьми.
30. Соціальна робота з обдарованими дітьми.
31. Соціальна робота з клієнтами зрілого віку.
32. Вікові та індивідуальні особливості дітей основних вікових періодів.
33. Вікові та індивідуальні особливості дорослих людей.
34. Основні тестові методики виявлення характерологічних особливостей та особливостей темпераменту людей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навч. посіб. — К.: Центр навч. л-ри., 2003. — 134 с.
2. *Василькова Ю. В., Василькова Т. А.* Соціальна педагогіка. Курс лекцій: Учеб. посіб. для студ. пед. вузів і коледжів. — М.: Издат. центр "Академія", 1999. — 440 с.
3. *Василькова Ю. В.* Методика і опит роботи соціального педагога. — М., 2001. — 157 с.
4. *Горячев М. Д.* Соціальна педагогіка і соціальна робота за рубежом. — Самара, 1998.
5. *Карпенко О. Г.* Деякі аспекти активізації процесу професійної підготовки соціальних працівників // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2005. — № 4. — С. 29–37.

6. Коваль Л. Г, Зверева І. Д., Хлеб'юк С. Р. Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навч. посіб. — К.: ІЗМН, 1997. — 392 с.
7. Ковчина І. М. Підготовка соціального педагога до професійної діяльності // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2004. — № 2. — С. 25–39.
8. Козлов А. А. Социальная работа за рубежом. Состояние тенденции, перспективы. — М., 1998.
9. Козлов А. А., Иванова Т. Б. Практикум социального работника. — М., 2001.
10. Краснова Н. П., Марченко Л. П. Методика роботи соціального педагога. — Луганськ, 2001. — 112 с.
11. Медведева Г. П. Этика социальной работы. — М., 1999.
12. Мустаева Ф. А. Основы социальной педагогики: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Акад. проект, 2001. — 416 с.
13. Попова Л. Исследование проблем формирования имиджа социального педагога // Социальная педагогика. — 2003. — № 3. — С. 105–108.
14. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка: Метод. посіб. — Житомир, 2002. — 260 с.
15. Словарь-справочник по социальной работе / Под ред. Е. И. Холостовой. М., 2000.
16. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / О. В. Безпалько та ін. (укл.); А. Й. Капська та ін. (ред.). — К., 2000. — 260 с.
17. Соціальна педагогіка: Навч. посіб. / А. Й. Капська, Л. І. Міщик та ін. — К: ДЦССМ, 2000. — 264 с.
18. Социальная работа / Под ред. В. И. Курбатова. — Ростов н/Д., 1999.
19. Соціальна робота як професія (аналітичний огляд) // Соціологічні дослідження. — 1993.
20. Теория и методика социальной работы / Под ред. В. И. Жукова. — М.: Союз, 1994.
21. Теория и методология социальной работы / Под ред. С. И. Григорьева. — М.: Наука, 1994.
22. Теория социальной работы / Под ред. Е. И. Холостовой. — М.: Юрист, 1998.
23. Холостова Е. И. Практикум по социальной работе. — М., 2008.

Додаткова

1. *Авдеєнко А. П.* Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів / А. П. Авдеєнко, Л. В. Дементій, О. Є. Поляков // Проблеми освіти. — 2001. — Вип. 24. — С. 108–111.
2. *Золотарева Т. Ф., Минигалиева М. Р.* Основы психологической самопомощи социального работника. — М., 2001.
3. *Основы социальной работы* / Под ред. П. Д. Павленка. М.: Инфра-М, 1997.
4. *Психология социальной работы* / Под ред. М. А. Гулиной. — СПб.: Питер, 2002.
5. *Словарь по социальной педагогике* / Под ред. Л. В. Мардахаева. — М.: Академия, 2002.
6. *Справочное пособие по социальной работе.* — М.: Юрист, 1997.
7. *Фирсов М. В.* Теория социальной работы. — М., 2000.
8. *Фирсов М. В., Шатира Б. Ю.* Психология социальной работы. — М.: Академия, 2002.
9. *Энциклопедия социальной работы: В 3 т.: Пер. с англ.* — М.: Центр общечеловеч. ценностей, 1993 — 1994.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Практикум з соціально-педагогічної роботи”	5
Зміст дисципліни	
“Практикум з соціально-педагогічної роботи”	6
Питання для самоконтролю	15
Теми контрольних робіт.....	18
Список літератури	19

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Везеренко</i>
Редактор	<i>С. М. Толкачова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>А. М. Голянда</i>

Зам. № ВКЦ-4059

Підп. до друку 27.05.09. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,28. Обл.-вид. арк. 1,11. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*